

Population et Sociétés

2018, č. 551–553

Leden, č. 551

Proč znovu vzrůstá porodnost v Egyptě?

(*Anne Goujon, Zakary Al Zalak*)

S ohledem na současné zvyšování porodnosti v řadě arabských zemí se autorky na příkladu Egypta zabývají těmito příčinami. V Egyptě se po mírném poklesu porodnosti, která se pohybovala kolem 3 dětí na ženu, v roce 2000 opět zvýšila na současných 3,5 dítěte. Ženy v Egyptě se brzy vdávají, mnohem častěji a velmi mladé se stávají i matkami. Egyptanky mají obtíže při hledání zaměstnání, obzvláště ty nejvzdělanější.

Názvy jednotlivých kapitol jsou: Egyptská populace rychle roste, Plodnost roste ve všech sociálních i geografických skupinách, Co se stalo od roku 2008, Jaký je původ této vysoké nezaměstnanosti.

Text doprovázejí čtyři ilustrující grafy (vývoj porodnosti v Egyptě, průběh porodnosti podle věku, úroveň znalostí ochrany Egyptek ve věku 20–39 let a vývoj míry aktivity a nezaměstnanosti v Egyptě).

Únor, č. 552

Přijetí k pobytu u žadatelů o azyl ve Francii od roku 2000

(*Hippolyte d'Albis, Ekrame Boubtane*)

Autoři podrobně rozebírají situaci žadatelů o azyl, jak se měnily jejich počty, diferenciaci podle určujících motivů (práce, rodina). Zabývají se také tím, jaká je budoucnost žadatelů a kolik jich azyl získává. Obecně lze říci, že i přes zvýšení počtu žadatelů ve Francii v posledních letech, podíl těchto osob v celé Evropské unii klesal. Po seznámení s celkovou situací v EU se autoři zabývají Francií. Z celkového počtu žadatelů získává ochranu Francie zhruba jedna čtvrtina žadatelů. Z hlediska jejich skladby je stále minoritní počet žen, i když jejich podíl trvale vzrůstá. Např. mezi roky 2000 a 2012 z 31 % na 37 %. Rozdělení podle země

původu ukazuje, že 38 % žadatelů je z Afriky, 36 % ze zemí asijského kontinentu a na Evropu připadá 21 %. Pozornost autoři věnují i otázce, jak dlouho trvá vyřízení jejich žádosti. Více než polovina udělených azylů se vztahuje k rodinným důvodům a kolem jedné třetiny připadá na uprchlíky a doplňkovou ochranu. Text je doplněn o řadu ilustrujících grafů.

K základnímu textu zabývajícimu se situací ve Francii je připojena i jedna stránka týkající se Rakouska.

V Rakousku autorka srovnává úroveň vzdělání rakouských občanů s přistěhovalci ze Sýrie, Iráku a Afgánistánu. U občanů ze Sýrie a Afgánistánu je uváděna i úroveň vzdělání obyvatel ve vlastní zemi, která je výrazně nižší než u přistěhovalců z těchto zemí.

Březen, č. 553

1968–2018: Čtyři demografická překvapení ve Francii během padesáti let

(*Gilles Pison*)

Autor při příležitosti padesátého výročí vydávání bulletinu *Population et Sociétés* specifikuje čtyři demografické změny, které se na konci šedesátých let nedaly předvídat. První je nebývalý nárůst naděje dožití. Ta se zvýšila ze 71,5 roku pro obě pohlaví v roce 1967 na 82,5 roku v roce 2017. Vliv na tento vývoj mělo především snížení dětské úmrtnosti a prodloužení délky života u osob starších šedesáti let. Dalším „překvapením“ bylo zpoždění mateřství, prezentované výrazným zvýšením věku ženy, jak u prvního porodu, tak dalších. Při zachování zhruba stejného počtu dětí připadajících na ženu dosáhl věk ženy při porodu jejich dětí 30,7 roku. Třetí podstatnou změnou bylo podle G. Pisona výrazné zvýšení počtu narozených mimo manželství, což se neprojevovalo pouze ve Francii. V roce 2016 se téměř šedesát procent dětí (58,5 %) narodilo nesezdaným párům. Jak se v této souvislos-

ti změnila sociální norma, naznačuje fakt, že v roce 1966 bylo těchto „nelegálních“ dětí jen 6 %. Poslední znatelnou změnou je úspěch PACS (Pacte civil de solidarité)¹⁾ zavedený až v roce 1999. Počet těchto svazků zahrnujících i osoby stejného pohlaví se v roce 2016 blížil počtu uzavřených manželství. Každý uvedený

demografický jev je ilustrován výmluvným grafem a celý text je dále doplněn „stromem života“ Francie k 1. lednu 2018 a tabulkou základních demografických ukazatelů metropolitní Francie za roky 1950–2017.

LP

Population

2017, číslo 4

Úvodní příspěvek s názvem **Současný demografický vývoj ve Francii: výrazné rozdíly mezi departementy** (*Didier Breton, Magali Barbieri, Hippolyte d'Albis, Magali Mazuy*, s. 583–651) ve své první části seznamuje s celkovým vývojem a strukturou obyvatelstva podle věku (Francie měla k 1. lednu 2017 67 milionů obyvatel, z nichž připadá na zámořské departementy 2,13 milionu). Druhá část se věnuje imigraci ze třetích zemí a udělovaným dlouhodobým pobytům v zemi. Další podkapitoly pak pokračují tradičními tématy – narozenými, plodností a umělým přerušením těhotenství. Následuje část o sňatečnosti, PACS (Pacte civil de solidarité) a rozvodech a poslední část je věnovaná úmrtnosti. Rozsáhlý text doplňuje 23 grafů, z větší části to jsou kartogramy prezentující stav v jednotlivých departementech. Do textu je zahrnuto i 12 tabulek. V příloze jsou další grafy prezentující vybrané údaje podle francouzských územních celků a 15 celostránkových tabulek prezentujících dlouhodobý vývoj některých demografických ukazatelů a mezinárodní srovnání evropských zemí.

V příspěvku **Zaměstnání a druhé porody v Evropě** (*Angela Greulich, Mathilde Guergoat-Larivière, Olivier Thévenon*, s. 653–676) autorky po teoretickém (ekonomickém a institucionálním) úvodu seznamují s použitými databázemi – EU SILC a l'OCDE politika, a popisují způsob jejich zpracování. Výsledky regresních modelů ukazují na pozitivní efekt zaměstnanosti žen na druhý porod. Výrazný vliv na to, zda má žena druhé dítě má také rodinná politika

nebo služba hlídání. Dokumentují to na sedmi spočítaných modelech, za které uvádí i čtyřstránkové tabulkové hodnoty.

Po dlouhé době se mezi autory revue objevuje i jméno z České republiky. Jedná se o demografku z Ústavu populačních studií Masarykovy university v Brně, *Zuzanu Žilinčkovou*. V článku **Jaký je vliv dětí na stabilitu manželství a společného soužití? Evropské srovnání** (s. 677–700) autorka reaguje na stále vzrůstající počet narozených mimo manželství, trend, který se objevuje v celé Evropě (ve Francii v roce 2016 téměř 60 %). Klade si za cíl popsat rozdíly mezi nemanželskými soužitími v evropských zemích a srovnat stabilitu těchto soužití, především s dítětem, s manželstvími. Po vstupní otázce co víme o rozpadu manželských párů, se věnuje podrobně stavu výzkumů soužití nemanželských párů (dítě v tomto typu soužití) a diferencí mezi zeměmi z hlediska tohoto soužití. Zkoumá svazky, soužití nebo manželství (uzavřené po roce 1990), přičemž využívá retrospektivní informace o životě v manželství a plodnosti z šetření „Generations and Gender Survey“ provedeném ve 14 evropských zemích (včetně ČR). K analýze používá diskrétní časové modely. Výzkum potvrdil, že ve všech 14 zemích jsou nemanželská soužití trvale méně stabilní než uzavřená manželství. A to bez ohledu na to, zda mají či nemají dítě. Rozdíl ve stabilitě mezi páry bezdětnými či s jedním dítětem je překvapivě zřetelnější v nemanželských soužitích než v manželství (v deseti zemích ze čtrnácti). Z hlediska geografického

1) Občanský pakt solidarity je forma registrovaného partnerství. Umožňuje společné vlastnictví, společné zdanění a daňově zvýhodněné dědické řízení.

je tomu tak spíše v západoevropských státech než ve státech střední a východní Evropy.

Marion Maudet se v úvodu příspěvku **Náboženství a sexualita ve Francii v letech 1970 až 2000. Vývoj praktik a vztah k heterosexuální rodině** (s. 701–728) zabývá problematikou dvou náboženství praktikovaných ve Francii (katolicismus a islám). Za využití tří průzkumů o sexualitě realizovaných ve Francii v roce 1970, 1992 a 2006 se zabývá sexuálními praktikami a projevy sexuality zejména u katolíků. Ty srovnává i s daty o osobách bez náboženského vyznání a díky datům z roku 2006 také s údaji za muslimy. Ze zjištěných skutečností vyplynulo, že v průběhu času se jak katolíci, tak katolíčky, v řadě sexuálních praktik (antikoncepce, masturbace, pornografie) přibližují k osobám bez náboženského vyznání. Naopak pokud jde o věk prvního pohlavního styku je u katolických i muslimských žen mnohem vyšší než v případě žen, které se v roce 2006 nehlásili k žádnému náboženství. Šest tabulek v textu podrobně specifikuje zjištěné sexuální praktiky mužů a žen v jednotlivých šetřeních. V příloze je uveden výtah některých otázek ze šetření v roce 2006 (odpovědi na otázky jsou uvedeny v tabulce v textu).

Článek **Přijatelnost prohlášení o identifikaci informací v průběžném průzkumu u obecné populace** (s. 729–746), jehož autory jsou pracovníci medicínských institucí na univerzitách (*Stéphane Legleye, Jean-Baptiste Richard, Grégoire Rey, François Beck*), popisuje výsledky testování dvou typů identifikačních údajů při párování administrativních dat a lékařsko-administrativních dat ve zdravotnictví (Barometr zdraví 2014). Autoři vycházejí z telefonických průzkumů využívaných k popisu zdravotního chování obyvatel.

Z pěti recenzovaných knih, kromě jedné všechny francouzského původu, můžeme upozornit na podrobný, téměř pětisetstránkový, historický pohled na manželství. Kniha s názvem „Popis manželství ve Francii v 19. století“ (*Gougelmann, St., Verjus, A.*) shrnuje texty řady autorů, kteří s interdisciplinárním pohledem popisují přeměnu manželství v průběhu předminulého století. Další dvě knihy se věnují genderu – „Vědy a gender“ (*Devreux, A.-M.*) a „Slova, postupy a rizika. Studie o pohlaví, sexualitě a AIDS“ (*Mendes-Leite, R.*).

LP

SOCIOLOGICKÝ ČASOPIS CZECH SOCIOLOGICAL REVIEW 2018, ROČNÍK 54, ČÍSLO 2

STATI

Hana Hašková, Alena Křížková, Kristýna Pospíšilová | Intersekcionalní přístup ke zkoumání nezaměstnanosti

Dana Hamplová, Romana Trusinová | Konflikty v rodině původu, osobní pohoda a duševní zdraví v dospělosti

Radka Dudová, Marta Vohlídalová | Muži a ženy pečující o seniory v rodině

Václav Walach | Zdroje nebezpečnosti v sociálně vyloučené lokalitě

Sociologický časopis / Czech Sociological Review

Recenzovaný oborový vědecký časopis vydávaný Sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i.

Přináší zásadní stati rozvíjející českou sociologii.

Obsah časopisu (od roku 1993) je uveřejněn na internetu na URL <http://sreview.soc.cas.cz>

Vychází 6× ročně (4× česky, 2× anglicky).

Cena jednoho výtisku bez DPH je 85 Kč. Předplatné na rok je 510 Kč.

Informace o předplatném a objednávky vyřizuje:

Sociologický časopis/Czech Sociological Review – redakce,

Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel. 221 183 217–218,

fax 222 220 143, e-mail: sreview@soc.cas.cz